

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Юридичний факультет
Факультет економіки та менеджменту
Кафедра державно-правових дисциплін та українознавства
Кафедра менеджменту імені професора Л.І. Михайлової

Робоча програма (силабус) освітнього компонента ОК 3
Громадянська освіта

Спеціальність	D8 Право
Освітня програма	Право
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)

(вчений ступінь та звання, посада)

(ПИБ)

□ CHAY, 2026 рік

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Громадянська освіта					
2.	Факультет/кафедра	Юридичний ф-т кафедра ДПД та українознавства					
3.	Статус ОК	Обов'язковий					
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для	ОП «Право», D8 Право					
5.	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркових ОК)	—					
6.	Семестр та тривалість вивчення	2 семестр, 15 тижнів					
7.	Кількість кредитів ЄКТС	5 кредитів ЄКТС					
8.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)					
		Лекційні		Практичні /семінарські		Самостійна робота	
		стац.	заочн.	стац.	заочн.	стац.	заочн.
		30		30		90	
9.	Мова навчання	Українська					
10.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Михайліченко М.А., к.і.н, доцент Орехова А.І., д.е.н., професор					
11.1	Контактна інформація	Михайліченко М.А., mikhailichenko@ukr.net, ауд. 246 головного корпусу За консультацією можна звернутися щопонеділка з 12.00 до 13.00.					
11	Загальний опис освітнього компонента	Освітній компонент спрямований на системну підготовку здобувачів вищої освіти до суспільного життя в умовах демократії. Він передбачає як розвиток знань щодо принципів та функціонування демократичних суспільств, так і умінь та здатностей зокрема: критично мислити, приймати поінформовані й відповідальні рішення, обговорювати складні питання та враховувати різні погляди, працювати спільно з іншими, щоб досягати мети, проявляти лідерські якості, вибудовувати ефективну й раціональну аргументацію тощо. Досвід, набутий під час навчання на дисципліні допоможе краще зрозуміти роль, яку відіграє громадянин у суспільстві, а також розвинути потрібні для цього вміння. Освітній компонент також дозволяє розвинути відповідальність за власне навчання.					

12.	Мета освітнього компонента	Метою освітнього компоненту є розвиток у здобувачів вищої освіти громадянських компетентностей, що дасть їм змогу краще розуміти та реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
13.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Компетентності, розвинені на освітньому компоненті, необхідні для вивчення багатьох освітніх компонентів професійної підготовки, в тому числі під час проходження виробничої практики
14.	Політика академічної доброчесності	Політика академічної доброчесності здійснюється відповідно до «Кодексу академічної доброчесності Сумського національного аграрного університету»: http://docs.snau.edu.ua/documents/education/quality/kodeks_akadem_dobrochesnosti.pdf Під час виконання практичних робіт, написання модульних, залікових та екзаменаційних робіт студент обов'язково має дотримуватись правил академічної доброчесності. За порушення правил академічної доброчесності здобувачі освіти притягуються до такої академічної відповідальності, як повторне оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо)
15.	Ключові слова	громадянська освіта, вища освіта, громадянські компетентності, цифрові компетентності, патріотичне виховання, демократія, права людини, рівноправ'я, дискримінація, репресії, конституціоналізм, лібералізм, громадянське суспільство, громадянська участь, міжнародні стандарти, міжнародний досвід, антикорупційна діяльність, доброчесність, ідентичність, міжкультурний діалог

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК (ДРН): Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК					Як оцінюється ДРН
	ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин	ПРН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання	ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.	ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.	ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.	
ДРН1. Володіти знаннями про устрій демократичної держави, права і свободи людини та громадянина, вміти реалізовувати власні права, протистояти дискримінації, корупції та іншим формам недоброчесності, виявляти толерантність та доброчесність.	X	X	X	X	X	робота в групах (інтерактивні вправи), індивідуальні завдання, тест множинного вибору
ДРН2. Знати форми політичної участі громадян в житті держави; розуміти особливості функціонування громадянського суспільства та його взаємозв'язок із державою; брати активну участь у суспільно-політичному житті громадянського суспільства та держави.		X	X	X	X	робота в групах (інтерактивні вправи), індивідуальні завдання, тест множинного вибору
ДРН 3. Ідентифікувати проблему, формувати план її розв'язання, використовуючи різні підходи і методи	X	X	X	X		робота в групах (інтерактивні вправи), індивідуальні завдання, тест множинного вибору

ДРН 4. Формувати справедливі процедури участі та колективного прийняття рішень, співпрацювати між собою, оцінювати власний внесок та внесок кожного члена групи у досягнення результату	X	X	X	X	X	робота в групах (інтерактивні вправи), взаємне оцінювання, самооцінювання
---	---	---	---	---	---	---

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу							Рекомендована література
	Аудиторна робота					Самостійна робота		
	Лк		П.з / семін. з		Лаб. з.			
	стац.	заочн.	стац.	заочн.		стац.	заочн.	
Тема 1. Філософські засади демократичного врядування. Принципи демократії Філософські засади демократичного врядування (концепції Томаса Гоббса, Жан-Жака Руссо, Джона Локка). Формування суспільства та держави, функції держави. Принципи демократії. Сучасна демократія.	2		2		-	10		1-5, 19
Тема 2. Права людини Поняття прав людини. Еволюція прав людини. Загальна декларація прав людини. Позитивні та негативні права. Розвиток уявлень про права людини в Україні. Міжнародні конвенції та пакти про права людини. Механізми захисту прав людини. Реалізація прав людини та проблеми у цій сфері	4		4		-	10		1-5, 30, 32
Тема 3. Суспільна багатоманітність Суспільство та його структура. Соціалізація людини та суспільні цінності. Дискримінація: форми та прояви.	2		2			10		1-5, 30, 23
Тема 4. Ідентичність та культура Поняття ідентичності, способи формування і вираження ідентичностей і культур, їх змін і зв'язків між ними. Важливість поваги до ідентичності. Способи вираження ідентичності. Типи зв'язків між культурами. Повага до інших поглядів.	4		4		-	10		1-5, 10,15
Тема 5. Міжкультурний діалог Розуміння діалогу, як і в яких ситуаціях він застосовується. Мета та принципи діалогу. Як підтримувати діалог та обмінюватися досвідом в процесі діалогу. Навички і методики ведення діалогу: слухання, формулювання запитань, діалог у сфері громадського розвитку, діалог у нестабільних громадах. Діалог як засіб навчання й обміну досвідом.	2		2			10		1-5, 20
Тема 6. Конституціоналізм, ліберальна демократія та їх розвиток в Україні	4		4		-	10		1-5, 14, 22, 30

Конституційна держава. Україна і конституціоналізм. Адміністративно-територіальний поділ та система державного врядування в Україні. Механізми демократії в державному врядуванні. Вибори та політичні партії. Формування політичної системи в Україні, політичні партії та їх роль у демократичному процесі.								
Тема 7. Громадянське суспільство і демократія Визначення громадянського суспільства. Огляд історії громадянського суспільства в Європі. Демократичні функції громадянського суспільства. Сила громадянського суспільства у демократичних реформах у країнах Східної Європи. Соціальний капітал: значення та функції. Виклики, пов'язані із громадянським суспільством. Роль громадянського суспільства у запобіганні та протидії корупції. Україна і громадянське суспільство.	4		4		-	10		1-5, 7, 9
Тема 8. Громадська участь Громадянство і демократія. Методи громадянської участі. Інформовані громадяни. Чинники, що впливають на участь громадян у політичних процесах. Громадянська участь в Україні.	4		4		-	10		1-5, 7, 9
Тема 9. Запобігання та протидія корупції. Міжнародні стандарти у сфері запобігання і протидії корупції. Антикорупційне законодавство України. Роль і місце Національного агентства з питань запобігання корупції в системі антикорупційних органів України. Конфлікт інтересів та інші обмеження щодо запобігання корупції. Добросесність як інструмент протидії корупції. Академічна добросесність.	4		4		-	10		1-5, 6, 12, 13, 24, 33, 34
Всього	30		30		-	90		

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять</u> , консультацій)	К-сть годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	К-сть годин
БЛОК 1				
ДРН1. Володіти знаннями про устрій демократичної держави, права і свободи людини та громадянина, вміти реалізовувати власні права, протистояти дискримінації, корупції та іншим формам недоброчесності, виявляти толерантність та доброчесність.	Проведення лекційних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем, інтерактивні вправи, контроль виконання індивідуальних завдань, консультації	16	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання індивідуальних завдань, підготовка до тестування (тест множинного вибору)	27
ДРН2. Знати форми політичної участі громадян в житті держави; розуміти особливості функціонування громадянського суспільства та його взаємозв'язок із державою; брати активну участь у суспільно-політичному житті громадянського суспільства та держави.	Проведення лекційних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем, інтерактивні вправи, контроль виконання індивідуальних завдань, консультації	14	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання індивідуальних завдань, підготовка до тестування (тест множинного вибору)	23
ДРН 3. Ідентифікувати проблему, формувати план її розв'язання, використовуючи різні підходи і методи	Проведення лекційних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем, інтерактивні вправи, контроль виконання індивідуальних завдань, консультації	12	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання індивідуальних завдань, підготовка до тестування (тест множинного вибору)	20
ДРН 4. Формувати справедливі процедури участі та колективного прийняття рішень, співпрацювати між собою, оцінювати власний внесок та внесок кожного члена групи у досягнення результату	Проведення лекційних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем, інтерактивні вправи, контроль виконання індивідуальних завдань, консультації	18	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання індивідуальних завдань, підготовка до тестування (тест множинного вибору)	20
		60		90

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Діагностичне оцінювання (не передбачено)

5.2. СУМАТИВНЕ ОЦІНЮВАННЯ

5.2.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання з дисципліни передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
Модуль 1			
1	Виконання інтерактивних вправ	15 балів	1-7-й тиждень
2	Виконання індивідуальних завдань	10 балів	1-7-й тиждень
3	Тестування за опрацьованими темами (тест множинного вибору)	10 балів	7-й тиждень
	Всього	35 балів	
Модуль 2			
1	Виконання інтерактивних вправ	15 балів	8-14-й тиждень
2	Виконання індивідуальних завдань	10 балів	8-14-й тиждень
3	Тестування за опрацьованими темами (тест множинного вибору)	10 балів	15-й тиждень
	Всього	35 балів	
	Іспит	30 балів	
	Всього	100 балів	

5.2.2. Критерії оцінювання

Модуль 1				
Інтерактивні вправи	0-5 балів	6-8 балів	9-11 балів	12-15 балів
	здобувач освіти не брав участі у інтерактивних вправах, або брав участь не більше ніж в трьох, не виявивши при цьому належної активності, знань, умінь та навичок з курсу	здобувач освіти брав участь у більшості інтерактивних вправ, продемонстрував достатній рівень знань, умінь та навичок з курсу, проте допускався порушень регламенту занять, правил та сценарію вправ, виявляв недостатню активність та ініціативу	здобувач освіти здебільшого виявляв повагу до регламенту занять, готувався до них, виявляв активність, продемонстрував достатній рівень сформованості знань, умінь та навичок з курсу,	здобувач освіти виявляв повагу до регламенту занять, ретельно готувався до них, проявляв особисту ініціативу та високу активність, продемонстрував високий рівень сформованості знань, умінь та навичок з курсу
Індивідуальні завдання	0-5 балів	6-7 балів	8 балів	9-10 балів
	здобувач освіти не виконав, або виконав окремі (не більше двох) індивідуальні завдання	здобувач освіти виконав більшість індивідуальних завдань, проте допускав численні неточності, шаблонність у їх виконанні	здобувач освіти виконав індивідуальні завдання до кожного заняття, виявляв гнучкість мислення, критичність суджень, допускаючи при цьому окремі неточності	здобувач освіти виконав індивідуальні завдання до кожного заняття, виявивши при цьому ґрунтовне засвоєння теоретичного матеріалу, гнучкість мислення, критичність і неординарність суджень, креативність
Тест множинного вибору	<6 балів	6-7 балів	8 балів	9-10
	<60% правильних відповідей	60-74 % правильних відповідей	75-89 % правильних відповідей	90-100 % правильних відповідей
Модуль 2				
Інтерактивні вправи	0-5 балів	6-8 балів	9-11 балів	12-15 балів
	здобувач освіти не брав участі у інтерактивних вправах, або брав участь не більше ніж в трьох, не виявивши при цьому	здобувач освіти брав участь у більшості інтерактивних вправ, продемонстрував достатній рівень знань, умінь та навичок з курсу,	здобувач освіти здебільшого виявляв повагу до регламенту занять, готувався до них, виявляв активність, продемонстрував достатній	здобувач освіти виявляв повагу до регламенту занять, ретельно готувався до них, проявляв особисту ініціативу та високу активність, продемонстрував

	належної активності, знань, умінь та навичок з курсу	проте допускався порушень регламенту занять, правил та сценарію вправ, виявляв недостатню активність та ініціативу	рівень сформованості знань, умінь та навичок з курсу,	високий рівень сформованості знань, умінь та навичок з курсу
Індивідуальні завдання	0-5 балів	6-8 балів	9-11 балів	12-15 балів
	здобувач освіти не виконав, або виконав окремі (не більше двох) індивідуальні завдання	здобувач освіти виконав більшість індивідуальних завдань, проте допускав численні неточності, шаблонність у їх виконанні	здобувач освіти виконав індивідуальні завдання до кожного заняття, виявляв гнучкість мислення, критичність суджень, допускаючи при цьому окремі неточності	здобувач освіти виконав індивідуальні завдання до кожного заняття, виявивши при цьому ґрунтовне засвоєння теоретичного матеріалу, гнучкість мислення, критичність і неординарність суджень, креативність
Тест множинного вибору	<6 балів	6-7 балів	8 балів	9-10
	<60% правильних відповідей	60-74 % правильних відповідей	75-89 % правильних відповідей	90-100 % правильних відповідей
Іспит	0-17 балів	18-22 балів	23-26 балів	27-30 балів
	Основний зміст матеріалу не викладено, висновків і узагальнень бракує, надано правильні відповіді менш ніж на 6 тестових питань	У викладі матеріалу мають місце прогалини, виклад не систематизований, висновки й узагальнення аргументовані слабо, в них допущені помилки, не менше ніж 7 правильних відповідей на тестові питання	У викладі матеріалу є незначні недоліки, у висновках і узагальненнях трапляються окремі неточності, не менше ніж 8 правильних відповідей на тестові питання	Здобувач освіти добре орієнтується в теоретичному матеріалі, виклад логічний, висновки аргументовані, не менше ніж 9 правильних відповідей на тестові питання

5.3. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
Блок 1		
1	Проходження тестування з (тест множинного вибору) зі зворотнім зв'язком з викладачем	7-й, 15 тиждень
2	Усний зворотний зв'язок від викладача під час занять	протягом занять

3	Взаємооцінювання за результатами інтерактивних вправ	протягом занять
4	Консультації, усний та письмовий зворотний зв'язок від викладача за результатами виконання індивідуальних завдань	протягом занять

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1 Основні джерела

6.1.1 Підручники, посібники

1. Громадянська освіта в умовах безпекових викликів і загроз: навч. посібник / за ред. А. М. Круглашова, Н. Ю. Ротар, І. В. Цікул. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2022. 184с.

2. Основи громадянського суспільства та політичних знань. Навч. посібник. /За заг. ред. В. І. Бортнікова. 2-ге вид. випр. та доп. Суми: Університетська книга, 2023. 646 с.

6.1.2 Методичне забезпечення

3. Громадянська освіта. Частина І: Конспект лекцій для здобувачів 1 курсу всіх освітніх програм денної і заочної форми здобуття вищої освіти ступеня «бакалавр» та освітньої програми «Ветеринарна медицина» денної форми здобуття вищої освіти ступеня «магістр»/укл.:Л.І.Рожкова, М.А.Михайліченко, Н.М.Кузьменко. Суми, 2026. 39с.

4. Громадянська освіта. Частина І: Методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять для здобувачів 1 курсу всіх освітніх програм денної і заочної форми здобуття вищої освіти ступеня «бакалавр» та освітньої програми «Ветеринарна медицина» денної форми здобуття вищої освіти ступеня «магістр»/укл.:Л.І.Рожкова, М.А.Михайліченко, Н.М.Кузьменко. - Суми, 2026.46 с.

5. Громадянська освіта. Частина І: Методичні рекомендації для організації самостійної роботи для здобувачів 1 курсу всіх освітніх програм денної і заочної форми здобуття вищої освіти ступеня «бакалавр» та освітньої програми «Ветеринарна медицина» денної форми здобуття вищої освіти ступеня «магістр»/укл.:Л.І.Рожкова, М.А.Михайліченко, Н.М.Кузьменко. Суми, 2026. 22 с.

6.1.3 Інші джерела

6. Бахаєва, А.С., Іванченко О.М. Добросесність як інструмент протидії корупції. *Протидія корупції: правове регулювання і практичний досвід*: Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 28 жовт. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2022. С. 39-41.

7. Громадянське суспільство: монографія. Гавриленко І. М. Львів, 2024. 714 с.

8. Громадянське суспільство України: стан і перспективи розвитку в умовах російсько-української війни: монографія / [Герасіна Л. М., Клімова Г. П., Погрібна В. Л. та ін.]; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2025. 394 с. DOI:<https://doi.org/10.31359/9786178602987>

9. Державна політика гуманітарної безпеки у контексті становлення громадянського суспільства в Україні: навч. посібник / І. О. Парубчак та ін. Херсон: Олді-плюс, 2022. 190 с.

10. Дорошенко І. М. Державна (українська) мова як основа формування національної ідентичності українців. *Освітній дискурс*. 2022. Вип. 40. С. 26-37.

11. Живко З. Б., Снітко Є. О., Джегур Г. В., Руда І. І. Управління проектами в інноваційно орієнтованих організаціях у контексті сталого розвитку та формування регіональної політики активізації громадянського суспільства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2022. № 1. С. 131-137.
12. Керецман О. М., Дегтяр О. А. Застосування штучного інтелекту з метою протидії корупції. *Суспільство та національні інтереси*. 2025. № 4. С. 627-636.
13. Кодекс академічної доброчесності СНАУ. Суми, 2017. URL: http://docs.snau.edu.ua/documents/education/quality/kodeks_akadem_dobrochesnosti.pdf
14. Колодненко А.В., Михайліченко М.А. Електронні петиції: демократичний механізм взаємодії влади і суспільства, чи невинуватені очікування?. Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (14-16 травня 2024 р.). С.657.
15. Кубко В. Національна ідентичність у протистоянні викликам війни та глобалізації. *Вісник Львівського університету. Філософсько-політологічні студії*. 2024. Вип. 57. С. 98-106.
16. Михайліченко М.А. Становлення та головні риси «путінізму». Матеріали НПК викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (26-29 квітня 2022 р.). С 283.
17. Кубко В. Національна ідентичність у протистоянні викликам війни та глобалізації. *Вісник Львівського університету. Філософсько-політологічні студії*. 2024. Вип. 57. С. 98-106.
18. Онікієнко Н. В. Управлінські стратегії для досягнення глобальних цілей сталого розвитку: роль менеджменту в реалізації глобальних ініціатив. *Економічний простір*. 2025. № 197. С. 100-106.
19. Правознавство: навч. посібник. Кунченко-Харченко В. І., Трубін Ю. Ю. Київ, 2025. 474 с.
20. Приходько Г. І. Комунікативне значення в міжкультурній комунікації. *Нова філологія*. 2024. № 93. С. 157-162.
21. Рудич Л., Стеценко В., Шаповалов В. Розвиток компетенцій як інструмент забезпечення ефективного управління соціальними проектами. *Галицький економічний вісник*. 2022. № 3. С. 23-29.
22. Семенець Д.С., Михайліченко М.А. Електронні вибори: сучасний інститут демократії чи втрата довіри виборців. Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (14-16 травня 2024 р.). С.683.
23. Соціологічні та політологічні студії : підручник. Київ: Каравела, 2022. 520 с.
24. Часова Т. О., Леляк Я. О. Інноваційні підходи до боротьби з корупцією: міжнародний досвід та досвід України. *Dictum factum*. 2024. № 2. С. 307-314.
25. Hlianenko, K., Sosnova, M., Z.Mikhaylichenko, M., Soter, M., Kuzminska, Y. Utilisation of digital educational technologies in Ukraine's educational system. *Multidisciplinary Reviews*, 2024, 7(Special Issue), e2024spe009
<https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85200228740&origin=resultslist>
26. Lykhova, S.Y., Maistro, D.M., Tkachenko, V.V., Shestakova, S.O., Mikhaylichenko, M.A. Animal welfare: European standards as a basis for reforming national legislation in Ukraine. *Nativa*. 2023, 11(2), P. 264–271.

URL:<https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85171765923&origin=resultslist&sort=plf-f>

27. Mykhailichenko M. A., Zigunov V. Yu. Policy of the Ukrainian People's Republic regarding the protection of the rights of the Jewish national minority. Modern paradigm of public and private law amidst sustainable development : Scientific monograph. Vol. 2. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. 408 p. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/363>

28. Mikhaylichenko M., Trubnik T., Petrukha N., Velykyi Y., Pylypchenko O. Social stability through economic equality and demographic response. Revista de Cercetare si Interventie Sociala. 2025. 90, pp.128–154.

<https://www.scopus.com/pages/publications/105016799965?origin=resultslist>

29. Yasnok M., Kravtsova T., Kravchenko I., Kotviakovskiy Y., Mykhailichenko M. Bridging legislative gaps through judicial lawmaking in civil proceedings in Ukraine and Europe. Ad alta: journal of interdisciplinary research. 2022. №12(1). pp. 170-175. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/23714/>

6.2 Додаткові джерела

30. Конституція України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

31. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні. Схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 710-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text>

32. Загальна декларація прав людини. Прийнята и проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015

33. Академічна доброчесність. URL: <https://snau.edu.ua/viddil-zabezpechennya-yakosti-osviti/zabezpechennya-yakosti-osviti/akademichna-dobrochesnist/>

34. Антикорупційна діяльність в Сумському національному аграрному університеті: <https://snau.edu.ua/antikorupcijna-programa/>

6.3 Програмне забезпечення

1. Пакет програмних продуктів Microsoft Office.

2. Програмне забезпечення (для забезпечення дистанційного навчання, Zoom, Moodle).

РЕЦЕНЗІЯ НА РОБОЧУ ПРОГРАМУ (СИЛАБУС)

Параметр, за яким оцінюється робоча програма (силабус) освітнього компонента викладачем відповідної кафедри	Так	Ні	Коментар
Загальна інформація про освітній компонент є достатньою			
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають НРК			
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) дають можливість виміряти та оцінити рівень їх досягнення			
Результати навчання (ДРН) стосуються компетентностей студентів, а не змісту дисципліни (містять знання, уміння, навички, а не теми навчальної програми дисципліни)			
Зміст ОК сформовано відповідно до структурно-логічної схеми			
Навчальна активність (методи викладання та навчання) дає змогу студентам досягти очікуваних результатів навчання (ДРН)			
Освітній компонент передбачає навчання через дослідження, що є доцільним та достатнім для відповідного рівня вищої освіти			
Стратегія оцінювання в межах освітнього компонента відповідає політиці Університету/факультету			
Передбачені методи оцінювання дозволяють оцінити ступінь досягнення результатів навчання за освітнім компонентом			
Навантаження студентів є адекватним обсягу освітнього компонента			
Рекомендовані навчальні ресурси є достатніми для досягнення результатів навчання (ДРН)			
Література є актуальною			
Перелік навчальних ресурсів містить необхідні для досягнення ДРН програмні продукти			

Рецензент (викладач кафедри державно-правових дисциплін та українознавства)
